

ליל הסדר שלי

דניאל עמיחי מיכלין

הצילום: שאול גולן

האפיקומן מעסיק אותן יותר מכול, יש להן בקשות גדולות מאוד בתמורתן.

אני עמדתי בצד ליד אחי, ולפתע לא עוד ילדה קטנה הייתי, הפטתי על כולם ממרחק גיל ושנים. פתאום ידעתי כי מקום זה מגיע לי, כי האפיקומן נועד הלילה רק לי. הבנתי כי ימיו של אבא ספורים (מעטים) וימי החסד (הימים הטובים) שעוד נכונם (שיהיו) לי מתקצרים והולכים. לא הבנתי מדוע אף אחד לא חושב כך. נאבקתי (נלחמתי) בכל כוחי עם דמעותי, ובכוח אדירים (בכוח רב) החנקתי אותן בגרוני (לא בכיתי). הרגשתי את עצמי נרה בתוך אווירת חג שלא הייתי שייכת אליה. רציתי לחזור הביתה, לאמא ולאבא.

שתי הילדות הושבו לימינו ולשמאלו של הדוד. ההגדרות נפתחו, כוסות היין הורמו, ליל הסדר החל. כשהגיע זמן הקושיות, הוזמנתי לשיר יחד עם הילדות את הקושיות, אך סירבתי (לא הסכמתי), ואיש לא הפציר בי (אף אחד לא ביקש ממני שוב).

איני זוכרת מה אכלנו ומה שתינו. זכרתי את דברי אמא והשתדלתי לאכול בנמוס, נאבקת בכל בליעה עם הדמעות החנוקות בגרוני ומתגברת.

בעיניים פלזות (בקנאה) ראיתי את דודתי קורצת (מסמנת בעיניה) לילדות, והן כמו פשקט ופסעו (וצעדו, הלכו) מאחורי הדוד, שהשים עצמו (שעשה את עצמו) כלא רואה. אבל אני ראיתי כיצד הוצא האפיקומן ממקומו וחילק בין שתיקה, והוחבא תחת הפיסא שעליו ישבו. ראיתי את החיור שהצניע (שהחביא, שהסתיר) הדוד בוויות (בשני קצות) פיו, כשהוא מגביר את קול קריאתו במכוון: "מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה; אדוני לי לא אירא מה יעשה לי אדם... טוב לחסות באדוני מבטח בנדיבים".

כשנגמרה הסעודה והחלו זמירות החג, כשל כוח סבלי (לא יכולתי לסבול עוד), לחשתי לאחי כי רצוני לחזור הביתה. אחי קם מיד ממקומו ואמר לדודתי כי עלינו ללכת. כולם הביטו בנו כרואים אותנו לראשונה. ליטפו את ראשינו, ביקשו שנדרוש בשלום אמא ואבא ונאחל לאבא רפואה שלמה.

גם את הדרך חזרה לביתנו עשינו בדממה (בשקט). בבית היה הכול כמו שהיה בטרם עזבנו. אבא ישן ואמא הביטה בנו בעיניים אוהבות ושאלה איך עבר עלינו ליל הסדר. התאמצנו לספר כמה נחמד היה. לאחר שפשטתי את בגדי החג, לבשתי בגדי שינה ונכנסתי למיטה, ורק כשהנחתי את ראשי על הכר פרצו דמעותי ללא מעצור וללא קול.

הגענו אל בית הדודה וטיפסנו לקומה השלישית. כאשר הגענו לפתח הדירה, עמדתי על קצות אצבעותיי ונשקתי לאחי על לחיו. הוא התבונן (הביט) בי ולא אמר דבר, אבל אני הרגשתי כי הנשיקה הייתה לו לרצון (קיבל אותה ברצון).

כשנפתחה בפנינו הדלת, נהר (האיר) אלינו החג מפל עבר (מפל צד) – מכוסיות היין שהיו סדורות על השולחן, מהפקבוקים ומהספינים, מהנברשות (המנורות) ומהנרות. הפיסאות היו ערוכים סביב השולחן כחיילים במסדר. כוסו של אליהו ניצבה ליד פיסאו של הדוד, גבוהה, הדורה (מפוארת, יפה) ומלאה עד גדותיה (מלאה לגמרי).

בני המשפחה מילאו את תדר האוכל והסלון, הנשים הסבו לשולחן (ישבו סביב שולחן) קטן, עמוס בכוסיות ובספלי קפה, לבושות במיטב המחלצות (בבגדים יפים), שערן עשוי בקפידה (עם תסרוקות יפות), סיגריות בוערות בין אצבעותיהן, ופטפטו ביניהן. הגברים עמדו בפניה אחרת, כוסיות בידיהם, ומדי פעם השמיעו פרצי צחוק קולניים. הילדות הצעירות, בנות גילי, התרוצצו בחדר ורדפו אחת אחרי השנייה בקולות צהלה (שמחה).

כשנכנסנו לחדר, נשלחו אלינו מבטים, כולם חייכו אלינו, שאלו מה שלום אבא ושבנו לעיסוקיהם. חתנה של דודתי נטל (לקח) אותנו בדינו, הוביל אותנו לשולחן הממתקים והאיץ בנו (אמר לנו) לבחור לנו משהו מן המבחר. שלחתי ירי ובחרתי בסופרייה אדומה עטופה צלופן והגשתי אותה לאחי, אחת לקחתי לעצמי והתעסקתי שעה ארוכה בעטיפתה.

בינתיים קראה הדודה לכולם לגשת לשולחן. הנכדות פסקו מריצתן וכל אחת מהן רצתה לשבת ליד הדוד, סבא שלהן. אמן צחקה ואמרה לאחותה –

אישה גדולה ועבת פשר (שמנה) הייתה דודתי מצד אבי. אני זוכרת רק את סנטרה הפול, שהיה מתנבד בלכתה ואת קולה העבה והצרוד מעשן סיגריות.

אבל מאורע (מקרה) אחד לא שכחתי עד היום. הימים ימי מלחמת העצמאות והזמן חג הפסח. אבא היה מרותק למיטתו (חולה) – המיטה שממנה לא ירד עוד. אחינו הגדול שירת בצבא והיה רחוק מן הבית, ונותרנו אך (ונשארו רק) אנו הקטנים: אחי, שזה עתה (רק עכשיו) חגג בר מצווה, ואני, כבת שמונה שנים. אמא ישבה ליד אבא. היא השתדלה להעלים (להחביא, להסתיר) מאתנו את רוע המצב, אך אנחנו ידענו.

דודתי הציעה כי נחוג את ליל הסדר אתם; משפחה גדולה הם וסדר גדול הם עורכים כמדי שנה, כך אמרה, "מדוע שלא תשלחו את הקטנים אלינו?"

אמא הלבישה אותי בשמלתי החדשה ואני נעלתי את נעליי החדשות, שנקנו לקראת החג כמו בכל שנה. "התנהגי יפה אצל הדודה, את יודעת שהיא אינה אוהבת מעשי שובבות", אמרה לי אמא.

ילדה צחקנית ועליזה הייתי ושובבה גדולה, אבל אותו ערב הייתה השמחה ממני והלאה (רחוקה ממני). אחי כבר היה לבוש, הוא יצא מחדרו בחולצה לבנה ונעול נעליו החדשות.

טרם צאתנו (לפני שיצאנו) מהבית ניגשנו אל מיטתו של אבא. פניו היו לבנים כמו הכר שלמראשותיו (שמתחת לראשו) ושערו השחור הבריק. קרבותי למיטתו ונלחצתי אל חיקו (קרוב לגופו). הוא ליטף את ראשי ואמר: "ילדתי הקטנה". הוא חיבק ואימץ (חיבק חזק) את אחי אל חיקו ועיניו נוגות (עצובות). אמא ליוותה אותנו לדלת היציאה. נטלה (לקחה) אותנו בזרועותיה ונשקה לנו ארוכות. "תתנהגי יפה", אמרה, "ותדרשו בשלום הדודה וכל המשפחה". כך אמרה ואני ידעתי, אך (רק) תיסגר הדלת מאחורינו והיא תיתן דרור לדמעותיה (תרשה לעצמה לבכות) בטרם תחזור אל מיטת חוליו של אבא.

יצאנו החוצה. הרחוב היה שקט. קול צעדינו בנעלינו החדשות הדיר (השמיע זה, אקו) ברחוב הריק. הדרך עברה עלינו בדממה (בשקט). השתדלתי להתאים את צעדיי לאלה של אחי, קראתי את מחשבותיו ולא דיברנו מטוב ועד רע (שום דבר).